

ገጠናዬ

Զի հրատարակուած ձեռագիրները չեն վերադարձիր

10 0 0 0 0

(Guar. *kerklyh psh.kli*)

որը բոլոր երգիծական ինքնները մշմմվ
քաճանայ պիտի — չնեխն այս սոցիալիստ.
ները: Նեխվ պիտի մտածախարաւէր պատ
կերազարդներու . . . : Եւ առկայն «նչ որ
այլոց ներքի չէ, հայ ազգին ներքի է»,
կ'ըսեն այն վարդապետութեան կողմնա-
կիցները: Արդեօք շատ զւարին միջոցով
մը չ'ենք կրնար իրարու հետ հաշտեցնել
այս երկու ճառախօս խորականներ, եթէ
կենդանիներու մէջ՝ քաղաքական ներմե-
կու, բողոքներու, ազգայնական խնդիր-
ն'երու վրայ պիտի խօսին, աշխարհական
ճարտարաններ, թող քարոզներ ալ տրը-
ռւին սրճարաններու մէջ, կոնցրետի առ-
ջաններու մէջ, տիւումներու՝ սրահներու
մէջ, Եւ խնդիրը կը փակուի: Բայց ա-
պահով կրնան ըլլալ աշխարհական ճառա-
խօսները, որ այս զրուսթեան նորութիւնն
իւր նշուալիցը շատ չուտ պիտի կորսնցնէ,
և հոն ուր քարոզիչը պիտի հնչեցնէ «Առա-
տուծոյ խօսքը», հոն պիտի զիտէ հաւա-
տացեալը: Եթէ սկզբնական փորձերն հա-
կառակ են մեր ըսածներուն, հաւատացէ՛ք
որ նորաձեւութիւնն է մտքը պատճառը
կարծեմ՝ վատ չըլլար մեզմով մը լիւնցնելը
թէ «Ճուռն իմ տուն ազօթից կոչեցալ»
զիմար՝ եթէ լայոր քրիստոնէական ազգերու
համար ըստե՛մ է, Հայն էր, է', և պի-
տի ըլլալ միւսա՛յ քրիստոնէայ:

Անկրատած պիտի ըլլայինք մէկ կողմը, ինկէ քանի մը խորհրդածութիւններ ալ չուղղկինք հակառողջարկատներու, կամ չնոյմ ճանչցուողներու: Քսաններբոյզ դարը (միջբութեան դար): անուանեցին ազգերու յառաջդիմութեան տեսակետով: Օգտագոյնութեան և ազգիումի այս դարուն մէջ՝ բնական է, փոքր ազգերն ալ պիտի մրցին, և ալ միայն ազգերն, սլլադեղին կուսակցութիւններն ալ: Պէտեւորեւեւով կը թափին՝ կ'ընէ առաջն: Թշնամւոյն զինապարծութիւնը նորանոր զենքեր հնարել տուած է: Vae victis! Վայ յաղթուողներու: Ուրեմն չընկնելու համար ներկի է միշտ հակառակորդին զենքերուն գեմ նոցն զենքերով գործել: Սուր ու սուր

մեր չինք հասկալար այդ իրօքերով, այլ նոյն իսկ իճնամուռն կամ աւելի հակառա-
կորդին տաղմադիտութեան տակադիկն նը-
ման տակովի մը գործածակ, ահա կերպը
հարուածները չէզոքանկու: Եթէ կերկը
կողման միջկէ հարեանդիկ համեմատու-
թիւն մը ներուի ընկ, պիտի համարձա
կինք ըսկ, թէ մե՛ծ և չաօ մե՛ծ և կրկու
կողմնակցութեանց մէջ տիրող հակապատ-
կերը: Ո՛րն աղատամանած է իւր արդար
երուանց վրայ, կը պարծի, կը սահքայ,
բայց այդպէս միայն, կրկնողը չունկած
իբաւումն իսկ կը ստեղծէ իրեն հետեւ
լով հակառակորդն անգործութեան կամ
աւելի անգործութեան (inertie), իրա-
ւանքը պաշտպանկ վիտակը համբայ կը
հորդէ քաշարթուն հակողութեան: Բան
մը, որ չի նշմարուի չէզոքերու վրայ:
Պատմկին խրատատին վրայ ողբ ու կոծկը
ործակկին լուտակը չէ՛ իճնամին պատ-
նկին չմտեցնել:

Պարբանտում, գործն խանդ մը
ցոյց կուտայ այսօր իւր կազմակերպու-
թեամբը՝ թէնումն, մինչ ծաղկապստիկ
նստած միայն զրիկ երբեմն յաջող, բայց
չստանալով հաջող պոզիցիոնիսով կը
գահանան չէզոքները։ Եղանակ է թէ ոչ ո-
ւիսի անմասն գտնեալաբարն մէջ միշտ
պարտուողները չէզոքներն են, Գործ պէտք
է ե ոչ իտք։ Գուք ալ կազմակերպուե-
ցէք, անոնք ունին լաւ leaderներ, քա-
ջախածք վախճան, կազմակերպիչ ոյժ, գո-
նէ ներքին կուսակցական միութիւնն մը
խիչ չէզոքները, իւրարմայիս անհատ իւր

անձին առաջնորդն է, ինչպես յադվիւ,
ինչպես վանել, երբ առաջին առթիւ, ա-
ռաջին ձախողմանքի առթիւ մարտավարը
կը թողուի թշնամոյն: Պարտութիւննե-
րէն, որ յադվութիւններ կը բերեն: Եթէ
հրապարակական շտապկցական նամակնե-
րով կողմնակցութիւն մը գործանար, չառ-
դիւրին և հեշտ կ'ըլլար կուսակցութիւն-
ներ կազմել:

Զինուորը պիտի վերադառնա, պիտի ինչայ, բայց իւր վաշտին գրօջը ձեռքը սեղմած անշուք պիտի ներկայայնէ նոյն իսկ իւր զիտիլ ինչնամեայն : Դասավիթ կը կոչուի զինուորն որ առաջին յարձակման իւր մոտքը փրկելու կը նայի . վնակուտ կը կոչուի, երբ ձախողութիւններն չեն դիզեր, չեն ջրմխեր իւր քաջութիւնը : Շատ անգամ է կազմակերպուելու ձգտումն իսկ կը ջրասէ նակառահորդը : Հրապարակէ կը քաջութին, ազգային գործենէնութիւնն կը քաջութիւն՝ ապշեցնելով ոչ ինչ նակառահորդները միայն, այլ և կոզմակիցները : Նոյն իսկ սկզբնական անյաջող փորձերը նշան են ինչ կենսունակ է գործող կուսակցութիւնը, և շատ զիւրին կ'ըլլայ տուտարացնել շարքերը : Բայց վնակուտութեամբ հրապարակէ քաջութիւն՝ վատ կ'ազդէ հետեւողներու վրայ : «Հալոնիք» կը կուռէր և թիչ շատ փոփոխ յաջողութիւններով : Ապրանալիքի առջև տեղի տուաւ, կ'ըսէն, «մարքիս քիլիսն նախաձեռնէր է» զոչկում : Բայց այսպիսի առաջնութիւն կարծիր չի պաշտպանուիր, թող ինչ հուժկու կուսակցութեանց զէմ մաքառիլ :

Եւրոպա անվտանգ կուսակցութիւն մըն է ընկերավարականութիւնը, վասն զի ամէն հակառակ կուսակցութիւն ու կը ջանայ լաւ կազմակերպուիլ. ժողովներ, խմբակցութիւններ, գործուսկան — և այլնային ճառական — մրցակցութիւնները կը ջանան ստջին տանու առէն չարակաւ Սոցիալիստներու ղեմ կողմէն, ի վիճման, անկ կուսակցութիւն մը՝ քրիստոնեայ-ն կերվարական (Christ'ichsozial) անուամբ, որ տապալեց ազատականները, ռամկավարները և իրեն պատշաճ չափու մէջ կը շարժէ ընկերավարականները, որոնցմէ մէկը իսկան ուղքը կը քաջուի կամայ կամայ, իսկ ուսնայ անքրիստոնեականներու (anarchiste) գրկը կ'ընան:

միշտ կը կարգանք ալիսալ կուսակ-
ցութեանց գումարութեանը վրայօք,
բայց զիս չէր գնահատ ժողովրդի մը յուրը
չկրցանք կարգալ: Իւր մէջ հաւերային
գործող լրագրութիւնը մը (Կ. Պ., կարին,
Ամերիկոյն հն հն) ի՛նչ ու ի՛նչիւնք կ'ըլլայ
կուսակցութեանը, ո՛ր է չէր գնահատ հա-
մարալին լրագրութիւնը, Վաղը շատ ու
չըլլայ, ապահովարար ալսօր շատ կա-
նուի չէ, — Ո՛րն է այս տաղիւր գրողին
գաղափարական կուսակցութիւնը, Հա-
յու ի՛նչը, երկրորդ՝ Հայութիւնը, երրորդ
գործնալ Հայութիւնը: Համարալին հայու
թիւնը մը պէտք է ըլլայ մեր տա՛լուսը նը-
պատակալ... .

ԹԱՉ ՈՒԼ ՎԱՆԱՆԴԱՅԻ

ԿՆՈՋ ԴԵՐԸ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՆ ՄԷՁ

тү.

Դատախազական կենտրոնը կամ ուսուցիչին չհանդիպելով՝ բոլորում է հասնել որևէ մեկին։ Այս դեպքում պետք է հարգել նաև այլ տեսակետները։

Տղայ մը վերացական կը դառնայ այն ատեն՝ երբ զարոցին մէջ հոգ չի տարուել իրեն ճանչցնելու կեանքի իրականութիւնը և օր մը իր բարձր յղացումները, բոլոր մեծ տառուիները անիրականալի երազներ, ցընորածի ձափոտութիւնը մնալու դատապարտուած կըլլան լոկ։ Մինչ ճշմարիտ գաղափարական մարդը չստ կանստ լինէ՝ պատրաստուած պիտի ըլլայ դիտելու, սիրտնելու կեանքը, մտրկ՝ իր տգեղութիւններուն՝ ինչպէս նաև իր զիզեցիկութիւններուն մէջ, իր բարու թիւններուն ինչպէս նաև չարութիւններուն մէջ, կազմու պատրաստ, սպառազինուած կեանքի կոխին համար, այնպէս որ ան դեռ կեանքի մէջ չի մտած՝ խորապէս համոզուած ըլլալու թ թէ՛ իրեն ճշմարիտ մարդ ապրելու համար ինչքան անազխի գործեր, ինչքան հոկայ պարտականութիւններ կան պատրաստելով, ու երբ օր մը նհուռի կեանքի ապարկեզը, զրականօրէն խորհրդով ու գործելով կատարէ իր պարտականութիւնները վեհանձնաբար և առնականօրէն։

Բարոյական դաստիարակությունը իրեն նպաստակ պիտի ունենայ ուրեմն, ինչպէս ըսինք, կեանքի զատը խօսիլ մանուկնաբուն, հետզհետէ անոնց տարիքին ու հասկացողութեան չափովը ընթանալով, զգուշանալ մանաւանդ կեանքի գեղեցիկ կողմերը միայն ցոյց տալէ. առիթ չստ ձեռն տակար կըլլայ աղուն տալազային համար. թող չի հաւատայ բնաւ թէ՛ կեանքը վարդերով ծածկուած համբայ մըն է, որուն վրայն ինքը պիտի քալէ անպիլղով, անոր պէտք է ցոյց տալ թէ՛ ինչ փուշեր կան ծածկուած այդ վարդերուն տակ, որոնք օր մը կրնան իրեն ոտքերը վերաւորել ու արկնել:

Ըսելու չէ՞ ընաւ. «Թո՛ղ կեանքի մէջ մտնեն, փորձառութիւնը իրենց ցոյց կուտայ կեանքի իրականութիւնը» . չէ՞, եթէ կեանքի իրականութիւնը կանուխէն նըշմարել չիտանք, օր մը յանկարծ անոր հետ զգե՛մ առ զգե՛մ եկած աստիճնի վրէնկըւ-ւին, կը վառախն, և տանջող յռահառութիւնը բոյն կը գնէ անոնց նկարագրին մէջ, և աղբէն յուսահեա ընաւորութեանց մեր մէջ բողբոսալոր՝ կեանքի իրականութիւնը կտնուտի՞նք ըմբռնուած չըլլալուն աղբիւնքը չէ՞ . . . :

կհանքի փորձառութիւնը, շատ շատ
կը զօրացնէ երկուսսարդը կհանքի կոխիւն
մէջ, բայց երբէք չի կրնար իրեն արիւն-
թիւն տալ, գինքը քաջաբերկը, ի՞նչ ա-
ռաջուց տառով զատկաբարկութեան մը
հօգը ներշնչուի իր մէջը չէ տրտատացու-
ցիւր կհանքի զուտկայութեան սկզբունք-
ներէր: Ըսով չեմ ուզեր տակիւն յի՛ կհան-
քի զատը խօսելու առնն՝ ոչ յի՛ պատ-
րանք թողելու չեմք տղուն քով, կանն
պտրանքներ՝ սրանք գերազանցօրէն
քաղցը են, տառնք թողունք, վասն զի
պատանկութիւնը կը բանաստեղծեն, և
այս երազներուն հաքի ցրուումը կհնա-
կան լիւտն մը չի կրնար պտոմտուել երբ-
տաս սրգին տապալային:

Մենք ծանոթացանք առերկր քաղաքա-
կան դատախազական թևան վրայ, առաջին
տեղը տալով անոր, վրան զի մարի մար-
զեն առերկր քաղաքականության ուղի
կենտրոն. մեր նպատակը չէ՝ սերունդ մտա-
նորական դատախազական թևան վրայ ա-
նրկապարհին խոսիլ, և արդեն այդ մասին
կան մեկն առերկր նոր ու ծանոթ քաղա-
քականության թևան, քաղաքականության
նախ զի վրան առաջադրված իր դատա-
նախ զի վրան թևան մեկ, և դո՛ւրս ուղի
արդյունքներ ձևեր քաղաքականության

Որպէն հոս տեղին է նկատուելու թէ՛ մենք
ուրիշք մէկէ աւելի այդ գոտտարարները

որոնք եւրոպայի լուսաւորեալ կեդրոններու մէջ կանոնաւոր մասնակաւորական ընթացք մը աւարտած՝ կը ներկայանան, և որոց կրնանք վստահօրէն յանձնել կրթական գործը: Իսկ չունինք զոնկ տաճկահայերու մէջ կին դաստիարակներ ուրոնք լրջօրէն հետեւած ըլլան մանկավարժական նորագոյն ուղղութիւններու կամ եւրոպական համալսարաններու մէջ լսած ըլլան ծանօթ բուֆէստներու գաստրոստեթիկները: Անշուշտ կամքը չէ՝ որ պակաս է իրենց, և ոչ ալ կրթական գործին համար իրենց ունեցած բռնական յարմարութիւնները գարգացնելու և դաստիարակելու՝ արուեստին ամենամօտ զաղտնիքներուն տիրանալու փափաքը, այլ միջոցներն են որ իրենց պակասը են ու կը պակսին ցարդ:

Մեր մէջ կը գտնուին մեկնասիրտ, որոնք ազգայնական ուսանողներ եւրոպա զրկելու պատրաստակամութիւն կունենան, որպէս զի անոնք իրենց սիրած ո՛ր և է մէկ իւրը մշակին ու կատարելագործեն, բայց զոնկ ցարդ չէ՝ տեսնուած հայ հարուստ մը, որ մտածէր ազգայնական ուսանողներէն զիւր ալ, անոնց վրայ մանաւանդ, որոնք ուսման մէջ իրենց նշանակիչ յարմարութեամբն ու յառաջդիմութեամբը մեծ յոյսեր կը ներշնչեն, և մասնաւոր հակումը մը ցոյց կուտան կրթական գործին համար:

Կը սիրենք հաւատարմ թէ՛ պիտի և բնական օր մը հայ հարուստներ ալ, որոնք ըմբռնելով գործին պահանջը, իրենց տակիներէն մաս մը պիտի արամաղորեն անոր համար, և փոխանակ օր մը հայ վարպետութեանը կամ ինչ որ աւելի գէշն է, օտար դաստիարակներէն ձեռքով կառավարուելու հայ ազգայնական վարժարանները, և այսպէս օտար միջավայր մը ստեղծուելու զարդոյն չուրջը, հայ խնայական դաստիարակներէն ձեռքով կառավարուի ան, հայ զգացումով, հայ ներշնչութեամբ, հայ բարքերով ու սովորութիւններով, միայն եւրոպական դաստիարակութեամբ, եւրոպական քաղաքակրթութեամբ ազնուացած, նորացած, ու կարգ մը տեղի նախապաշարութիւններէ աւրացած:

ՄԱՌԻ ՊԵՅԼԻՆԻԱՆ

ԱՄԲՈՒՆԵՐՈՒ ՀՈԳԵՐԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԳԻՐՔ Գ.

ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՄԲՈՒՆԵՐՈՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՒՆ

ԳԼԽԻՆ Ե.

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Վերը յիշուած վտանգներէն երկրորդը, այն է՝ անհատական ազատութեանց բռնի սեղանումը՝ խորհրդարանական ժողովներու կողմէ, թէ և երեւելապէս նուազ ակնեղանակէն խիստ խիստ իրական է: Ասիկա հետեւեալն է՝ բազմաթիւ սեղանի օրէնքներու՝ որոնց հետեւութիւնները լաւ չեն տեսներ խորհրդարանականները՝ իրենց պարզապաշտ միտքով, և զորս կը կարծեն թէ պարտաւոր են քուէարկել:

Կերէի թէ այս վտանգը անխուսափելի է, որովհետեւ նոյնիսկ Անգլիա, որ ապահովապէս կատարեալ խորհրդարանական զրեթիւն ունեցող երկիրն է, և ուր ներկայացուցիչը ամենէն աւելի անկախ է զինք ընտրողէն, կրցած չէ գերծ միալ անկէ: Հէրպերթ Սթենտը իր հին երկրէն մէկուն մէջ ցոյց տուած էր թէ՛ երեւելապէս ազատութեան աճումին կը յաջորդէ իրական ազատութեան նուազում մը: Միևնոյն քեզին վրայ յենելով իր Անգլիա Պետքեան յիշմ անունով նոր գրքին մէջ, Սթենտը այսպէս կը խօսի անգլիական խորհրդարանի մասին.

«Այս թուականէն ի վեր օրէնսդրութիւնը հետեւեալն է՝ ընթացքին զոր մասնակի ըրի: Դիտարարական միջոցները՝ արագօրէն բազմապատկուելով՝ շարունակական ձգտում մը ունեցած են անհատական ազատութիւնները սահմանափակելու, և ասիկա երկու կերպով. ամէն

տարի հետզհետէ աւելի մեծ թիւով կառնադրութիւններ հաստատուած են ուրիշ քաղաքացիներ ազատութիւնը կը սահմանափակեն հոն՝ ուր անկախ առաջ կատարեալ ազատութիւն ունէր գործելու, և կրտսեպէն զայն գործելու այնպիսի արարքներ՝ զորս առաջ կրնար ըստ կամ գործել կամ չի գործել: Միևնոյն ժամանակ մին միւսէն աւելի ծանր տուրքեր, մանաւանդ տեղական տուրքեր՝ ալ աւելի սեղանիցին իր ազատութիւնը՝ նուազեցնելով իր շահերուն այն բաժինը զոր կըրնայ ծախսել ըստ հաճոյս, և աւելցնելով այն բաժինը որ իրմէ կ'առնուի՝ հանրային գործիչներուն քանահաճոյքին համեմատ ծախսուելու համար:»

Ազատութիւններու այս աստիճանական սեղանի մը երկուն կողմը ամէն երկիրներու մէջ՝ այնպիսի ժամանակ մը մը տակ զոր Հէրպերթ Սթենտը նշանակած չէ, և որ հետեւեալն է. Այս բազմութիւն ընդհանրապէս սահմանափակիչ ընդմիջումներ օրէնսդրական միջոցները հարկաւորապէս կատարողներն աւելցնելու թիւը, իշխանութիւնը և ազգայնականութիւնը այն պաշտօնատարներուն որոնք կ'առնուած են զանոնք գործադիր, և որոնք՝ այսպէս՝ աստիճանաբար կը ձգտին ճշմարտ տիրութիւնը գտնուի քաղաքակրթութիւններու: Իրենց գործիքներ այնքան մեծ է որ, իշխանութեան անընդհատ փոփոխութեանց մէջ միայն վարչական գաստակարգն է որ գերծ կը մնայ այս փոփոխութիւններէն և որ միայն կը վաշիկ անպատասխանատուութիւն, անսահմանաւորութիւն և պաշտօնի մշտնադիմութիւն: Արդ, բոլոր բռնապետութեանց մէջ չիկայ աւելի ծանր բռնակողմութիւն մը քան այն որ կը ներկայանայ այս երբեակ ձեւերուն տակ:

Սեղանի օրէնքներու և կանոններու այս անընդհատ ստեղծումը՝ կեանքին ամենէն անշունչ գործըրը ամենէն բիւզանդական ձեւակերպութիւններով չընթացաւորով՝ ազատաբնականութիւնը կ'ունենայ հետզհետէ աւելի սեղանիցում այն չընթացող որուն մէջ քաղաքացիները կրնան չարժիկ ազատութիւն: Զոհ այն պատրանքին՝ թէ օրէնքները շատցնելով հաւատարմութիւնը և ազատութիւնը լաւագոյն կերպով կ'ապահովուին, ժողովուրդները օրէ օր աւելի կաշկաւորուած վիճակ մը կը տեսնան:

Անպատիւ կերպով չէ որ յանձնառու կըլլան ժողովուրդները այս կաշկաւորումներուն: Ամէն լուծակը ֆիւրելու վարժուած՝ քիչ ատենէն կըսկսին փնտռել զանոնք, և վերջ ի վերջոյ կը կորսնցնեն ամէն ինքնակամութիւն և ամէն կորով: Անշուշտ և ունայն ստեղծներ են անոնք, կրաւորական ինքնաշարժներ՝ առանց կամքի, առանց ուժի:

Բայց այն ատեն մարդիկ, երբ այլ ևս իրենք իրենց մէջ չեն գտնել այս զապահովները, կ'ըստիպուին զանոնք փնտռել իրենցմէ զուրս: Քաղաքացիներուն յաւանքն անտարբերութեան և անկարողութեան շնորհիւ՝ կատարարութեանց գերը ալ աւելի կը մեծնայ: Անոնք պարտաւոր են անհամակշիւտօրէն ունենալ այն նախաձեռնութեան, վարչական և ձեռնարկողութեան գործ մասնաւորները չունեն այլ ևս: Անոնց անկէ է ձեռնարկել ամէն բանի, կ'ապահովուի և պաշտպանել ամէն ինչ: Պետութիւնը ամենակարող աստուած մը կ'ըլլայ: Բայց փորձառութիւնը կը սորվցնէ թէ այս կամ աստուածներուն իշխանութիւնը երբեք չատ տեսական եղած չէ և ոչ ալ չատ զօրութիւն:

Երբ որ ժողովուրդներու մէջ ամէն տեսակ ազատութիւններու այս աստիճանական սեղանի մը, հակառակ այն արտաքին համարձակութեան՝ որ ամէն ազատութիւն վայելիլու պատրանքը կուտայ իրենց, հետեւեալն ըլլալ կը թուի որքան իրենց ձեռնութեան նոյնքան որ և իւր ժամ մը: Անկախ կը կազմէ մին յառաջընթաց անխանդանքէն անկումի այն փուլին որմէ ոչ մէկ քաղաքակրթութիւն կրցած է խուսափել մինչև հիմայ:

Եթէ անցեալին խրատներէն և ամէն կողմէ պայծառ անտանդանքէն դատելու ըլլանք, մեր արդի քաղաքակրթութեանց շատերը հասած են խոր ձեռնութեան այն փուլին որուն կը յաջորդէ անկումը: Կը թուի թէ համանման փուլի արդիւններ են բոլոր ժողովուրդներուն համար, քանի որ այնքան յաճախ կը տեսնենք անոնց չընա-

նաւոր կրթութիւնը պատմութեան մէջ: Քաղաքակրթութիւններու ընդհանուր բնաշխարհական այս փուլերը զիւրիւն է նշանակել համառոտ կերպով, և անոնց ամփոփումովն է որ վերջ պիտի գտնէ այն երկրակրթութիւնը:

(Շուտնակելի) ԿԻՒՍԹԱՆԿ Լ.Ը ՊՕՆ

ԺՈՂՈՎՈՒԹԻՒՆ ՍԻՆԱԿԸ

ԱՌԱՋ ԲՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

«Ինչինք»-ի եւ, որուն թիւին մէջ հետաքրքրութեամբ կարդացի, Արդ. վարչութեան և երեսփոխաններու միջև տեղի ունեցած կարծեաց փոխանակութիւնը՝ տեղեւոյ կ'ուս. բնարութեան մասին և նայն աթիւն խորագրութեանց կողմէ կ'ըսէ լուրջ զեւթութիւնները: Լուրջ կրթական վրաններու կողմէն ու պարտականութիւնն իսկ է միշտ քննադատել այնպիսի անհաստատութիւններ որոնք կը հրաւիրուին ամբողջ ժողովուրդ մը, ազգ մը դեկաւարելու: Եւ արդարեւ, ամէն անգամ որ Գեորգ Ս. ի անունը յիշուի, անկարելի է որ մեր միտքը չիկայ երեսփոխաններէն: Բայց թէ ինչ անհաւելիւն ունի իրենց կարծեաց ժողովական նշանաւոր խնդրոյն հետ, ասիկա խիստ ուսումնասիրութեան մը և անկողմնակալ քննութեան կը կարօտի, և ոչ թէ Արդ. Ժողովուրդ կատարածին նման լուրջաբանական կողմնակալ քննութեան մը... Վերջին քրիստոնէիները տակաւին չաւարտած՝ Գեորգ Սթենտը իրեն հաղարաւոր ուղիներ խորացնող կը հուսկուէր «Բիւզանդիզմ»-ի էջերուն մէջ, բայց երբ քննութիւնները աւարտուեցին, կըրպագութեանը այն եղաւ որ Գեորգ Ս. գաստապատեցաւ 100-150 սովի հատուցանելու, և այն ոչ թէ իրեն խորացնող՝ այլ իրեն շտալ ծախքեր ընող... Սոյն պարագան յարմար աթիւ մը կը սեպուի ցոյց տալու թէ ինչ է Գեորգ Ս. ի մասին իւր հակառակ կուտակութեան գաւառները, հաւատքը և գաղափարը: Եւրջ կըրու տարի առաջ երբ զարդոյսկան երկու ընկերներով ժամ. վարժ փոխան հետ միասին մերձակայ գիւղ մը կ'երթայինք արձակուրդի աթիւն, տեսուչ Պետրոս վրդ. Սարաճեան հետեւալ յայտարարութիւնը ըրաւ. «Մենք (կուսակցական խորհուրդէն է որ կուգայ ձայնը) Գեորգ Սթենտը իրեն կարող և հմուտ և կեղեցական մը կը գաւառենք, անոր արժանիքը քիչեր ունեն մեր մէջ, սակայն երբեք անոր մենք հակառակ ենք անոր...» Խնդրեմ, պահ մը երեսփոխանք թէ որ աստիճան վրդ. Ս. ի միանգամայն վաճառութեան մը երթարկուած՝ կը գատապարտուի այդ խեղճ եկեղեցականը, կը ջրատուի անոր կորովը, ոյժը, և երեսփոխանը նաեւ թէ ո՛ր աստիճան ստուար են այդ կողմ ատկութիւնը սնուցանողները...:

Գալով այն երկրորդ առարկային — որ օրքան արդարացի՝ նոյնքան ալ ցուալի է — թէ, «մինչև որ այդ խնդիրը չի զոյգուի և Գեորգ եւս. բարձր հակառակ զուրս չենէ՛» չենք կարծել թէ ո և է որոշուած մը ստանձնէ», հոս ալ ուշիմ ընթացողը անմիջապէս կ'ընդունէ թէ երեւելապէս Ս. Թրչան բժանիւղիւ է իր արժանապատուութեան: Ասիկայն ցուալին այն է որ այս խնդիրը վերջանալիք չունի, քանի որ ձգձող քաղաքականութեան հետեւող վարչութիւն մը ունինք այսօր, ինչպէս ասիկա յայտնի եղաւ նաեւ միջիններու խնդրոյն մէջ: Իմ խոնարհ կարծիքով այդ խնդիրը չի վերջանար և չի պիտի վերջանայ մինչ որ Արդ. վարչութիւնը չի թողու «վարչական աստղ» ի քաղաքականութիւնը և չի հղատակի իւր խեղճ ձայնին, Թրչանու արդարաւորութեան և արամարանութեան արժանի ատկութեան գատապարտել այս պիտի գործունեայ և կարող եկեղեցականի մը կորովը, ջրատու անոր ոյժը, լուցնել անոր ձայնը, վերջապէս գտնել գետին զարնել այնպիսի եկեղեցական մը որ հազարապատիկ աւելի կարծէ քան իւր անկաւորաբար հակառակորդները, մինչ հիմակ ամենէն աւելի լուրջաբան պէտք մը ունինք կարող և հմուտ եկեղեցական-հոլութիւններու: Գալով երրորդ առարկային, Գեորգ Սթենտը ուրիշներէ, աւելի լաւ գի-

տէ թէ ինչ է եկեղեցի պաշտօնականը կ'ըսէ, զիսկ թէ անոնք բոլորը միշտ և բացարձակապէս ժողովուրդի մը արամաւորութեան ներքեւ գրուած են և պարտաւոր են անպայման կերպով հաղադրել ժողովուրդի ձայնին: Իսկ իւր կարեւոր թիւ մը ըլլալով, պէտք չէ որ հոգի տուող և կեղեցականներ հրաւիրուին ու բազմին անոր առաջնորդական ամբօրին վրայ, այլ արկաւորները:

ՅՈՒ. ՔԵՇԻՇԵԱՆ

ՈՐՈՇՔ ԵՆ ԹՈՒՐԲԻՈՅ ԻՐԱԿՈՒՆՔՆԵՐԸ

Այս խորագրին ներքեւ քուրջ փաստաբան Անիէս Սաֆի Ռեսեւեայ Տեսուչիւնները կը պարզէ.

Սըր Էւփարա կրէի վերջին հաւոր բարագործարար կուգայ Ֆրանսայի բարեացակամ ձեռնարկին վրայ աւելցնել լուսաւոր կէտ մը որուն վրայ պէտք է հիմնուի հանրային կարծիքը՝ անգամ մը ևս վերահանուի համար Թուրքիայ վեհապետական իրաւունքներուն դրական և անփոփոխ հանգամանքը: Արդարեւ, մեծանուն գիւտանագէտը աններկի կը գտնէ տաք-զուրկ երկրացիներուն այն արարքները որոնց մով անոնք կարծեցին թէ կրնան վտանգել՝ պաշտպան տէրութեանց կողմէն մէկ աւելի անգամներ ապահովուած մեր գեղի իշխանութեան կախան սկզբունքը: Մեծ գահաւարութեամբ է որ կը նշանակենք զէպի արդարութիւն անուանած այս երկրորդ քաջը, որովհետեւ այս մեծ մարդուն հասնէ յայտնապէս կ'երևի թէ Բրիտանական կառավարութիւնը ինքն ալ ճանչցած է անկողմնական կարեւորութիւնը՝ վերջ մը գնելու: Կրէտացի քաղաքացիներու այն յանգուզն ձեռնարկներուն որոնք կը սպասնան վրդովիլ ամբողջ քաղաքակրթականարժի փափաքած խաղաղութիւնը:

Բոլոր սրտով կը ծախահարենք այն ճշգրիտ կարծիքները, որոնցմով յարգելի և մեծ հայերեսակը՝ Բոսնայի Հազը պէ «Թանին» ի մէջ բաւական հմուտից լուսաւորութիւններ տուաւ Թուրքիոյ իրաւունքներուն կարեւորութեանը վրայ: Յայտնի է թէ — և ասիկա օստմանան ազգին կրէտէի հետ սերտի. կապուած ըլլալուն հետեւեալով — չորս պաշտպան տէրութիւնները խորապէս յուզուած են տեսնելով կրէտական խնդրոյն կ'ընտրուիլ, ցորպի Թուրքիայ համար վերջնական և գահադուրջ լուծում մը վերջ չի գնէ այս վարանայն ու անախորժ կապուածեան որ կրնայ անուստատու և անսկիւղ զէպիքիւ ծնունդ տայ:

Այսօր անտարակուսելի կը թուի մեզի թէ եւրոպական հանրային կարծիքը, բացի երեսփոխանութեամբ անանող սահմանափակ մասէ մը, նպատաւոր է մեր ազգային գաղտնի, և արդէն անցած է այն ժամանակը ուր այդ փոքրամասնութիւնը բացէ ի բաց կը պոստ թէ հարկ է «բարբարոսներու ձեռքէն ազատել խեղճ կրէտացիները» որոնք արժանի են ամէն կարեկցութեան: Արեւմտեան ազգերը այլ ևս իրենց առջև չունին կամքէ զուրկ և բռնակալ մը քանահաճոյքով կատարուած ժողովուրդ մը, այլ իրենց պէս նպատակակալ այդ մը, որ կը ջանայ պաշտպանել իր իրաւունքները և փրկել իւր պատիւը:

Մեր խնդրանքը շատ արդար է. մենք կուզենք Եւրոպական ազգերուն նման ապրիլ՝ անող յատուկ առանձնաշնորհ հոլմիւրով և արտօնութիւններով, և իրենց ազգ կը պահանջենք որ փոխադարձաբար յարգուի մեր պատիւը: Ամբողջ Օսմանեան ազգը միարան և համաձայն զգացումներ կը սնուցանէ կրէտէի մէջ մեր իրաւունքներու պաշտպանման մասին, ասոր վրայ պէտք է աւելցնել այն մեծ համարութիւնը զոր ամբողջ աշխարհի իսլամները կ'արտայայտեն սահմանադրական Թուրքիոյ հանդէպ և մեծապէս կը շահադրգըւուն այն կրէտական խնդիրով: Պէտք է խոստովանել թէ՛ Թուրքիոյ աննպատ լուծում մը՝ զգահութիւն պիտի պատահուի ամբողջ իսլամական աշխարհին:

Մենք անոնցմէ չենք որոնք խորութիւն չեն գնել զգացումներու և քաղաքականութեան միջև, և որոնք առաջիններուն կուտան գիւրակիւ կարեւորութիւն մը, այլ մենք խոնարհաբար կըսենք թէ

քաղաքականությունն ամենին մեծ ուժը կը կայանայ յարգելուն մէջ ժողովուրդներու այն զգացումները որոնք ճշմարիտ հիմքեր կը կազմեն հանրային կարծիքին. աւելորդ կը համարինք հոս յիշեցնել թէ կառավարութիւնները եւ պարտաւոր են հետեւիլ այդ հանրային կարծիքին:

Հարկ չենք տեսներ խնդրոյն պատժութիւնը ընել որ քաջ ծանօթ է ամենուն. կը բաւանանար միայն լսելով թէ կը կրկնուին երկար տարիներու ընթացքին մէջ բռնապետական կառավարութիւնը մէկ խառնակ իր թուլութեան եւ իր վարչական անխելութեան, երբեք հետադարձ կը կղզիին մէջ «Օսմանեան վեհապետութիւնը» պաշտօնակալութեան սկզբունքները, ու ամէն անգամ որ ուզուած էր հաջողած մը ստիլ անոր, բոլորն կը կողմնակցած էր, հոգ չէ թէ միայն բարեկեցութիւնը մը որ արեւմտեան «հաղթ» է, բնականաբար չենք կրնար գայն օտար ձեռքերու յանձնել ո՞չ «ուզողով» կը կողմնակցուի:

Այս գեղեցիկ երկիրը ձեռքէ չի հանելու համար մեր ազգային կամքը աշխարհ մեծ է որ այլ եւ ո՞ր եւ է միջնորդելու մեր հասարակութիւնը: Անոր մէջ կը տեսնենք մեր արժանապատուութեան գոհացումը, մեր Սահմանադրութեան հիմքը եւ նոյն իսկ մեր ազգային կեանքին արմատը: Անկարելի է մեզ չեղեցնել այս ըմբռնումին: Դիւրին է գտնել այս ըմբռնումին ազդեցութիւնը մեր կեանքի մեր ամեն կը գտնուի ամբողջ ազգային հոգիին մէջ՝ որ մինչեւ յայտարարուած մեծ հաջողած էր եւ որ այնքան նախանձախնդիր է իր պատուին, որովհետեւ գիտակցութիւնը ունի իր իրաւունքներուն:

Մենք պատրաստ ենք լայն խնայողութեամբ վարչութեամբ մը օժտել կրեալն, բայց առանց երբեք սահմանափակելու մեր քաղաքական եւ քաղաքականութեան իրաւունքներուն չըջանալը: Ուրեմն կրեալն պէտք է մնայ իր օսմանեան երկիր մը ի մեծ պատիւ. նոյն իսկ կրեալնեանութեան եւ ի շահ քաղաքական ներդաշնակութեան եւ հասարակականութեան: Կը կարծենք թէ այս խօսքերը բաւական են ամբողջ գաղափար մը տալու համար կղզիին մէջ մեր ունեցած եւ պահանջած իրաւունքներուն վրայ: Անշուշտ կրեալն ինքնօրինակութիւնը պէտք է որ քաղաքական անխելութեան մը հանդամանքը ստանայ, այլ առատաւէն յարաբերական տիրոջութիւն մը կղզիին ներքին վարչութեան մէջ: Թերեւս աւելորդ ըլլայ աւելցնել թէ մեր բացարձակ հաստատութիւնը անհրաժեշտ է՝ որպէս համար կրեալի խնայողութեան վարչական ձեռք, մեր վեհապետական իրական իրաւունքները հաստատ պահելու պայմանաւ:

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԶԱՔՐԸԱԼԸ

Ճէլիզ - Այսին (Կոտէմիշ) մէջ Չաքըր-ճալըի աւազակախումբին եւ հետապնդող զորքերու միջեւ տեղի ունեցած ընդհարման երկրորդ փուլը հետզհետէ կը պարզուի նորանոր մանրամասնութիւններով: Ինչպէս կը յիշեն մեր ընթերցողները, այս ծանօթ ընդհարումին առաջին փուլը կը վերջանար այն վայրկեանին ուր հոգեւորաւ աւազակապետը կոտորեալ զաւակն մէջ կը թողար երկու հոգի իր ընկերներէն եւ մէկ վիրաւորեալ՝ զոր այս վերջինները հետեւին տարին:

Սալայն եւս վիրաւորեալ չէր կրնար շատ հեռու ելլել, ուստի գիւղացիի մը խնայողութեան յանձնարարեալ անիկա, յետոյ փոխադրուեցաւ Պէլէմ գիւղը ուր իր ազգականները պահելուն գայն եղիպտոս-ցորենի արտի մը մէջ, մինչդեռ ոստիկան-զորքերը ի գուր կը փնտնէին գայն ճէլէ քի, Կոտէմիշի եւ Պէլիկի մէջ:

Պէլէմ գիւղին քանի մը բնակիչներ, զինով զուարթացած եւ իրենց հետ ունենալով վատահամբաւ կին մը, գիւղի մօտ ճին այն արտին մէջ ուր ստիպուած էր Ապու-Րէճէպ, եւ սկսան այն տեղը զուարճանալ, առանց կատարծելու թէ ինչպէս քանի մը քաջ անդին աւազակը կը գտնուէր:

Նոյն միջոցին, երկուստեք մը որ արտին մէջ երկուսն էր փնտնուելու եկած էր,

խոսքի մը մօտ կը լսէ խորունկ քնացող մարդու մը խորագուր ձայնը, սարսափահար կը վազէ զուարճացող խումբին քով՝ որուն մէջ կը գտնուէր նաեւ իր մեծ եղբայրը, եւ եղբայրները կը պատմէ անոնց: Այն տեսն ամենքն ալ տեղերէն կ'եկան եւ տղան ցոյց տուած կողմը կը վազեն: Արդարեւ, հոն կը քնանար Չաքըր-ճալըի ընկերը՝ Ապու-Րէճէպ՝ ձեռք կը կոտորէ վրայ ծալած: Բէճէպ արթննալով՝ բնականաբար կը կարծեցներ ի տես այս մարդու որոնց մէջ կը գտնուէր նաեւ իր մահացու մէկ ընկերակից: Բնականաբար, կը խնդրէ անոնցմէ որ ինքն ալ մասնակցի իրենց զուարճութեան եւ քակը հանելով՝ տառնական ոսկի կուտայ գիւղացիներուն, խառնախառն տեսնեց ուրիշ ալ տալ՝ եթէ զինքը տանէին մինչեւ Արշալոյս լեռան ստորոտը, ուր թողած էր՝ կրեալը՝ կրեալը գոհար մը: Գիւղացիները կընդունին առաջարկը, եւ արտիկան Բէճէպ քաղաք անկողնուց էր, ձեռք մը վրայ կը դնէր գայն: Աւագակին մահացու թշնամին տեսնելով որ այս վերջինը ո՞ր եւ է զինք չունի վրան, կամաց մը կը կոտորէ գայն: Այն տեսն Բէճէպ հասկնալով որ ծուղակի մը մէջ ինքն է, կրեալի նոր եւ աւելի մեծ խառնուկները ընկ, մինչդեռ ամեն տղան աղաւթալով գիւղացիներուն թէ Չաքըր-ճալըն կրեալ լուծել իրենցմէ: Անոնք չի լսելու. կուգան այս խօսքերը: Պահ մը յետոյ Բէճէպ յանձնուած էր Կոտէմիշի իշխանութեանց որոնք հիւանդանոց փոխադրել տուին գայն, ուրովհետեւ ծանրապէս վիրաւորուած էր:

Հիւանդանոցին մէջ Բէճէպ, կրտսի թէ կարեւոր յայտնութիւններ ըրած է Չաքըր-ճալըի ծրարներուն եւ այն յատկապէս նկատմամբ զոր աւազակապետը պատրաստ էր իր արքանախնայութեան հետ: Բէճէպ ցոյց տուած է նաեւ այն տեղը՝ ուր պիտի երթար աւազակախումբին միանար ինք՝ բռնուելով վերջ, եթէ սալայն չի բռնուէր: Վերջապէս, կրտսի նաեւ թէ Բէճէպ ցոյց տուած է այն տեղը ուր թաղուած էր 2500 մէճիտի գոհար մը, զոր աւազակները զոգացած էին Մուղլայէն Չինէ գացող թղթաւորական պայուսակը կողորդելով:

Կոտէմիշի գայնագար՝ իսկապէս պէտք էր զորքերով մեկնած էր զէպի այն տեղը ուր պահուած էր կրտսի Չաքըր-ճալը:

ՊՅՅԳՈՒԹ՝ հետզհետէ աւելի ծաւալուն եւ միանգամայն ցաւալի հանգամանք մը կ'առնէ քաղաքին մէջ եւ անախորժ միջադէպներու տեղի կուտայ: Մեր ըսածին համեմատ, Կոտէմիշի թրամպաներու ընկերութիւնը իր պաշտօնականներէն 7-8 հոգի ձաքըր է՝ հեղինակաւոր ըլլալուն համար: Նոյնպէս Մուղլայի չոգեանաւոր ընկերութիւնը հինգ հեղինակաւոր քաղաքներու ձաքըր տուած է. Կոյի չոգեանաւորներու բռնները գուր հանող կալ գաննաք բռնաւորող զործաւորներուն պիտի յանձնարարուած է որ հեղինակաւորները չաշխատեն: Նոյնպէս առաջին վատահամբաւ Քէլիշ օլու ստիպուած է իր հեղինակաւոր պաշտօնականները ձաքըր: Մեն կողմէն կրտսի թէ Սամ Կազի ընկերութիւնը 14 զործաւորներ ձաքըր է, որոնց վեցը քրիստոնէայ եւ ուրի իսլամ, լսելով անոնց որ երկուսն աշխատին թուրք զործաւորներու քով:

Պաշտօնակները մասնաւոր նշան մը գրած են իւր իւր հեղին վաճառատանց գոհներուն վրայ, որպէս զի հասկցուի անոնց հեղինակաւոր ըլլալը եւ գտնուի իր կատարելի անոնցմէ:

Պաշտօնի գոհարճալը կողմերը. — Այսը նի Գուլուճուք կայարանին սրճարանապետը՝ հեղինակաւոր Տիւրքիս պաշտօնի երեսն յետին ձայն վատուած եւ զրկելու աւուր հացի կարօտ միտացած ըլլալով, աղերասացով մը տեղեւոյն միւլթապըրին զինքն եւ Սամ. հարստակ ըլլալու փափաք յայտնել է:

«Քէլիշ» այս առիթը կը օգտագործէր տեսնելու պարտաւոր տեղ կայ. եթէ ըլլայ իսկ, փոքրին կ'առնէր. համար օտարները ըլլալ ուզող այս տեսակ մարդիկ վաղն ալ կ'ըլլան ուրիշ պատրուակի մը տակ նորէն հեղին կ'ըլլան, ասոր հարկերն հարկեր վատահ ենք: Թէ քիչ զիտեր թէ Այսինի կատարարելը ինչ պատասխան տուած է յիշեալ աղերասացուին, բայց թէ մեզի մնայ՝ ստղէս պատասխանելու

է. «Բարեկամ, Օսմանեանութեան մէջ պարտաւոր տեղ չիկայ, եթէ ըլլայ ալ՝ ձեզի կ'օրէ չէ»:

— Հինգչաքի, կ'եսորէն վերջ, Այս Գոհարներին թաղին մէջ մարդուն մէկը ընկողնը մը կը պարպէ նոյն թաղին փողոցներէն մէկուն մէջէն անոնց զինուորի մը վրայ՝ որ անմիջապէս հիւանդանոց կը փոխադրուի: Ոճիւրն հեղինակը՝ որ յայն մըն է կրտսի, փախած է:

— Առջի օր ալ երկու կրեալացի թուրքեր Պուճայի ձաքըրն վրայ կը բռնեն յայն մարդ մը իրը հեղինակաւոր եւ տար զրաւարտակը կը չորթնեն, եւ երբ կուգին ձեռք զինքը, խեղճ մարդը օճիքը ազատելու համար կը ստիպուի իր նուրիսին թուրքը ցուցանել, կրեալացիները ասոր վրայ կը թողուն որ օսմանեան հրապարակը չորթնուի իր ձաքըրն, բայց քրիկներն կը պահեն օսմանեան... զրաւորներ:

— Երեկ զիւր, ժամը 11ին, երեք անձանք անձեր կը յարձակին Քիւլէր Բալայի պաշտօնականներէն Քիւլէր Բալայի երբ ալ վերջինը իր տունը կ'երթար, եւ զիւրն ու փոքրն գանակի ծանր հարուածներ կուտան: Խեղճ մարդը կը փոխադրուի Հալայի հիւանդանոցը: Վերջինը ծանր է կրտսի:

ՀՐԳԵՀ մը ծագեցաւ երեկ առտու Չաքըր-ճալըին մէջ, եւ շատ մը տուններ խաղէս նաեւ փուս մը թողեցուն ձաքըր կ'ունէ:

Երեկ 25 տարեկան հոգ երկուստեք մը՝ ծովու մէջ լողացած ատեն խեղդուած է, զիտը ծովէն հանուելով երկուսն ընկուցաւ եւ յետոյ տարուեցաւ գիւղականաւորութեան համար:

ՅԵՌԱԳԻՐ

Կ. ՊՈԼԻՍ, 10 Յունիս. — Հետզհետէ աւելի տարածուող պոլսոյ պաշտօնականներու տեղի կուտայ: Այս պատճառաւ, հանրային տարածութեան տեսչութիւնը կը յանձնարարէ իր պաշտօնականներուն արգելիլ ամէն բանական արարքներ հեղինակաւորներուն վրայ:

Դիւանապետական չըջանալովներու մէջ մասնադուրսին մը կը տրիք, որովհետեւ պոլսոյ հաւասարապէս կը վնասէ օտարներու առեւտրական եւ տնտեսական շահերուն:

ՆՈՅՆ. — Այսօրու անհաղթները կը ծանուցանեն թէ Այսինի մէջ ուրիշ քանակներ հոգիներ եւ կ'առնուին հանուած են:

Մտակներուն զննարկելովները կը չարտաքրուին:

ՆՈՅՆ. — Արեւիկէն կը հետադարձ թէ նախարարաց ժողովը քննութեան առած է Ռուսական խնդրանքը:

ՆՈՅՆ. — Կրեալական խնդիրը մեծ զորքով զուարթան մը յայտարարէ:

Բազմաթիւ գիւղական ոստիկաններ կը չըլին Կալիկայ փողոցներուն մէջ:

ՆՈՅՆ. — Հոսմի «Թրիպլիկա» լրագիրը նոր յօդուած մը հրատարակած է կրեալական խնդրին վրայ: Կը կրկնէ թէ յատուցուի մը միացումն է՝ տուգանքի մը փոխարէն:

Սօֆիայի «Տիւրք» լրագիրը կրեալական խնդրին վրայ խօսելով՝ նշանակել կը թէ միացումը բաւարար լուծուած է:

ՆՈՅՆ. — Թուրքիոյ եւ Յունաստանի յարաբերութիւնները իսկապէս ձգտուալ վիճակ մը առած են:

ՍՈՒԵՏՐԱԿԱՆ ԲԱՃԻՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿ 11/24 ՅՈՒՆԻՍ 1910			
ԲԱՄՊԱԿ		Այլուր	
Լիւրթուլ	Օդոտ. Սկալ.	7	17
	Սկալ. Հոկտ.	6	76
Նիւ-Եօրք	Յուլ. Օդո.	14	71
	ՍՈՒՐԺ		
Լանտն	Մայիս	31	6
	ՀՊԲՈՐ		
"	Օդոտ.	14	8
	ՀՈՐԵՆ.		
Լիւրթուլ	Հոկտ.	6	8/8

«ԱՄՊՈՒՐԱԿԱՆ» ՍՐՃԱՐԱՆԻ

ՋՆՆԱԿԱՆ

Ի ՆՊՈՍ ՕՍԻ. ՆՍԻԱՍՏՐՈՒՆ

Առաջիկայ կիրակի, 13 Յունիս, կ'սկսուի ետք ժամը 3,30ին «Առաքաւրական» սրճարանի պարտէզին մէջ պիտի կազմակերպուի շքեղ ցերեկային մը՝ բարձր հովանաւորութեամբ վեճի. կուսակալ Մահմուտ Մուխթար պէյի որ այս առիթը հանդէսին մասնակցելու պիտի հրաւիրէ այլ եւ այլ հասարակութեանց երեսի անձնաւորութիւնները, ներկայ պիտի գտնուին Չիւսուրական հրամանատարը՝ Գաղաքապետութեան նախագահը, քաղաքային եւ գիւղական բարձրաստիճան պաշտօնատարներ: Պարտէզը շքեղօրէն զարդարուած պիտի ըլլայ զրօշակներով, Իսլահաճէի նաւազարտները պիտի նուազեն գեղեցիկ կտորներ եւ մէջ ընդ մէջ տեղի պիտի ունենան բանականութիւններ զանազան անձերու կողմէ:

Ամէն տեսակ առաջին կարգի ըմպիւրներ, անուշեղէններ, պաղպաղակ, ընտիր եւ այլազան համեղ մեղքեր, ճաշակ, մաքրութիւն, զիններու չափաւորութիւն, սպասարկութիւն՝ անսովոր:

«Առաքաւրական»ի տէրը Տիար Օհան Չէլիկեան այն հանդէսէն գոյացած հասոյթը պիտի նուիրէ Օսմ. նաւատորմին ի նը. պատու հանգանակութեան:

«ԼՂԵՅԼ»

Յրանաական ապահովագրական անասուն ընկերութիւն, հաստատուն բոխներով:

ՀՐԴԵՇԻ ԴԵՍ

Հիմնուած 1857 ին ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

ԲԱՐԻՉ, ԹԵՊՈՒԴ ՓՈՂՈՅ 57

Ընկերական դրամագրութիւն 12 միլիոն փրանկ:

Պահեստի գուժար եւ ապահովագրին 58 միլիոն փրանկ:

Բարիք, 28 Մայիս, 1910

Պ. Երեւանի ծանուցանելու ձեռք թէ Իզմիրի մէջ հիմնուած ենք մեր Ընկերութեան Ընդհանուր Գործադիրութիւն մը որուն հետեւեալները յանձնուած է:

Պ. ԵՐԵՎԱՆԻ ԿԵԼՈՒՍՅՈՒՆ

Ընդհանուր - գործակալ Բարիքի ՆԱՍՐԵՏԻՍ - ԷԼԻ ապահովագրական ընկերութեան:

Պ. Երեւանի ԿԵԼՈՒՍՆ Լրագոր արտօնութիւն ստացած է Ընկերութեան առաջին ամէն տեսակ ապահովագրութեան ընկերութեան ԿԵԼՈՒՍՆ Լրագոր հրապարակէր, Ե. Կարգադրելու մէջ տեսակ արկածներու վերաբերող խնդիրներ:

Յուշադրով որ պիտի հաճիք պատուել մեզ ձեր վատահամար, ձեզ կը շնորհակալանք, Պ... մեր խորին յարգանաց հաւատարմութիւն:

Ա. ՔՈՒՅԻՍԵՆ

Ընկերական դրամագրութիւն

ՕՍԻ. ԿՈՅՍ. ԴՐ ՄԱՍՏՐՈՒՆ ԿԵԼՈՒՍՆ

Իզմիր, 15 Յունիս, 1910

Պ. Երեւանի Շրջապատական համակարգի մը պատու անձն ծանուցանել ձեռք թէ ընդունուած են ինքի վատահամար պաշտօն:

«ԼՂԵՅԼ»

Ապահովագրական փրանսական անասուն ընկերութեան հաստատուն բոխներով:

ԸՆԴԴԵՍ ՀՐԴԵՇԻ

Հիմնուած Բարիք 1857ին

Յուշադրով որ պիտի հաճիք ձեր ապահովագրական յանձնարարութիւնները շնորհել ինքի, ձեզ կը շնորհակալանք, Պ... յարգանաց հաւատարմութիւն:

Երեւանի ԿԵԼՈՒՍՆ

ԱՐՏՈՒՍԵՐԻ Զ. ՄԱՍՏՐՈՒՍԵՆ

ՏԻՓԱՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԷ

ՊԷՏՔ
Է
ԸԼԼԱՑ
ԱՆԺԻՏԵԼԻ
ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ
ՄԸ
ՄԷԿ ԲԱՌՈՎ,
ՄՈՒՐԱԿ ՄԸ
ՈՐ ԱՊԱՀՈՎԷ

Որ տարածվողը պատկերավոր վաճառքի
Մասնակցի 100% շահաբաժիններուն
Որ տալ տիվիտանդ ԲՈՒՄԵՆՈՒՆ վրայ
Որո՞ւ մէջ նշանակում է ապահովում ըլլալ
Որ երբէք չի գաղթի արմէր ունենալէ վճարումներու զաւարտումով
Որ ներկայացնէ մեծ գիտական յարմարեղով ապահովագրի այլն պէտքերուն
Որ առէն տեսակի գիտութիւններ տալ
մասնաւորապէս հաշուաւորութեան մասին
Եւ տալ տարածվողը պատկերավոր վաճառքի
Եւ տալ տարածվողը պատկերավոր վաճառքի
Եւ տալ տարածվողը պատկերավոր վաճառքի
Եւ տալ տարածվողը պատկերավոր վաճառքի

Այս 8 պար ապահովագրութիւնը իրաւործում է

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ “ԷՔԻԹԱՊԼԵ”-ԻՆ ՆՈՐ ԲՈԼԻՍՈՎԸ

Որո՞ւ նրաշխատութեանց գումարը կ'անցնի 2 ՄԻԼԻԱՐ 500 ՄԻԼԻՈՆ Ֆրանկ
Եւ որո՞ւ վճարած գումարը ապահովագրեալներու շահ տուելի է 3 » 500 » » Ե

Նոր պայմանագրութեան օրինակը և ամէն տեսակ տեղեկութիւններ շահաբաժիններու մասին, ձրեալէս կը գրկուին փա-
վաքողներու եթէ գիտեն Էքիթիւնը բնականաբար գործակալներուն
150—18

Լ. Ե. Լ. ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ

NATIONAL UNION SOCIETY LTD

ՈՐՈՒ ԳՈՐԾԸ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄ ՈՒ ԵՐԱՆՔԱՌՈՐՈՒՄ Է
PHOENIX ASSURANCE COMPANY LTD Է

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ 16 ՆՏՈՆԻ ՄԷՁ 1782ԻՆ

ՀՐԴԵՂԻ ՃԻՒՂ ԴՐԱՄԱԳՂՈՒՆ ԵՒ ՊԷՇԵՍ	Ա. Ո. 4,500,000
ՏԱՐԵԿԱՆ ԲՈՒՄԵՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄՆԵՐԸ	» » 1,500,000
ՄԻՆԶԵՆԻ ԱՅՍՈՐ ՎՃԱՐՈՒՄԸ ՎՆԱՄԵՆՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱՐԷՆԸ	» » 45,000,000
ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ	» » 45,000,000

Այս հանրաձայն ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ շէնքեր, ապրանք
կարասիք, կ'ըն նպաստաւոր պայմաններով

ԻՋՄԻՐԻ ԴԱՅՈՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՋՆԵՐԸ
Լ. Ե. Լ. ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ
Այս ետեղի կոտանդ Սիւրիա Լոն ֆելիսանէ թիւ 9—13
150—83

ԲՕՄԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ս. ԲԵԴՐԱՊՈՒՐԿ

Դրամագլուխ ամբողջութեամբ	Ֆր. 10,666,660
Քեանք արուած	» 187,322,000
Պահեստի գումար	» 581,115,000
Ապահովագր. վճարում	» 83,232,000

Ապահովագրութիւն՝ Կրակի դեմ,
Փոխադրութեանց դեմ, Կեանքի հա-
մար, Աւելե տեսակ արկածներու դեմ,
Ճարտարական ամէն վնասներու
համար ցմահ եւն. եւն. :

Տեղեկութեանց համար գիտել ընդհա-
ն. Էրկայացուցիչներուն :

ՄՕՐՍԻՔԵԱՆ ԵՒ ԳՈՒՋԻՏՕՐՈՒՈ
150 103 Բաւաթ ԵՆԼԱՄԲ 14

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

ՋԱՐԵՋ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ

Հայոց քաղ ԲԷՂԻՍԻՔ Զատուի

Կեդրոնական դեղատոմսը գովեստի պէտք
չունի, ծանօթ է արդէն բոլոր Իգիթի
Թարմ և անխարդախ դեղեր, պատրաս-
տութիւնը արագ և կարեւորը ամէն
Հան կ'յաճախեն ականաւոր բժիշկներ
150—28

ԿՐԷՇԱՄ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ԼՈՆՏՈՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ 1848ԻՆ	Ֆր. 9,014,532
Դրոք Բնկերութեան Ա. Ո.	» 1,438,659
Ճարեկան հասոյթ	» 20,474,666

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
ԼՈՆՏՈՆ

Ընկերութեան Ապահովագրական ընդհ.
կանոններու մէջ մանաւանդ 24րդ. յօդ-
ուածը խիստ ուշադրութեամբ ըլլալով կ'եր-
կայինք, որով «Ընկերութիւնը կ'ընդունի
Օտմ. դատարաններու վճիռներն ո՞ր և է
տարբերութեանց առջև»
Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար
գիտել ընդհանուր գործակալներուն
50—35 C. WITTALL & CO

ԲԱԲԱՋԵԱՆ ԵՂԲԱՐԻ

ՖՐԱՆԿԱՑ ԹԱՂ

Վաճառատան մէջ կը ծախուին ամէն
տեսակ ճարտական և Երոպական ապ-
րանքներ

ՃԱՐՈՒՄԻՆ Յախճարակի բէշի
ԳԵՂԱՐՈՒՆԵՍԱԿԱՆ ապրանքներ, ՄԷ-
սախտայ քաշկիւնակներ, Վզնոցներ,
Տուփեր, Խոզանակներ եւն. :

ՄԱՋԱՍԹԻ ՀՍՄԲԱԿՈՐ ԹԵՅԸ
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ընտիր ապրանքներ,
Գուլպաներ, Թաշկիւնակներ, Օձիկներ,
Փողկապներ, Շապիկներ եւն. եւն. :
Ճաշակատու եւ աճանք 150—

ՄԵԾ ՎԱՃԱԲԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱԶԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՄԵԾԱՆ ԻՓԼԻՔԵԱՆ ՖՐԱՆԿԱՑ ԹԱՂ

Ամբան եղանակի վերջին նորաձեւ-
թեան ապրանքները ստացած ենք :

Բ. զեղեկէ — Բրէթոն, Ֆուլթոն, Բի-
սոք, Շանթիլոն, Էօլիէն, Պէնկուէն,
Մէտալին, Վալու, Էթամին, Գաւաթ
Քաղմիր, Պրիյանթին, Lawn-Tennis :

Բանկալեղեկէ — Գունաւոր բանաձե-
վաւորներ, Պաթիլոն, Բոնմէ, Պատմա,
Չէֆիլ, բանաձեւ և շխալ բո՞ւ պատու
բանաձեւ Էթամիններու հարստ տե-
սակ :

Մէքսիկէ — Մետալ և բանաձե-
վաւ, լէզ և տանթիլ տեսակներ, Էտար
վալեթ մապաւն, շիֆոն, պոտորի,
բաղմանթիլ, կշտակ մապա և այլն :

Պանթիլեղեկէ — Գունաւոր, քաշ-քորսէ,
ժանեղա շալիկ և վարալի, քաղաթ, շա-
լիկ, վաղկապ և այլն :

Հոտեղեկէ — Պատմաւոր և բարձր-ման
բարձր-քաղմ, ձեռնոց, գոտի, զանազան
հոտեր, քաղմիւս, լաթոն բուրա, օժառ-
ներ և այլն :

Ճէրմակեղեկէ — Խոտէ shirtings,
maiussook ձեռնակ լիօ, օղակաթ լիւս,
անձեռնոց, Բէշէլթա պրանթիլ և կարասի
և կերպարներ :

150—110 ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՊՈՒՆ ԵՐԲԱՋԱՄԱԿ ՏԻԿԵԱՆՑ

Չեր գնումները Վիլա ԼՈՒՎՐԸ an «LOUVRE» վաճառատունէն, Ֆրանկոյ թաղ.
Որ գնաւոր, ծաշակի նորութիւն, Տեսակ Իրա ճոխութիւն և Բարիկեան ամենալիւր-
ջին նորաձեւութիւն (Derniere Creation) :

Եղանակի վերջին նորութիւնները ինչպէս
Շէվիոթ (cheviotte), Կրոս սէրթ (grosse serge), Տրախոն (Dagonal gros cole) —
Հոմոսպուն (Homespun), Սանկլիէ (Sanglier), Բոֆ չեվալ (cote cheval) Սաթլէն տիւրէ-
թաւար (Satin Directoire), Սաթլէն սոլէյլ (Satin Soleil), Գաշմիր աթ սոյա (Cashemi
de soie) Amazon decatie etc. — Ամենաւոր գոյներով և անմրցելի գիներով :

«ԼՈՒՎՐԸ» Ֆրանկոյ թաղ
140—110 ԳԱԼՓԱՔԵԱՆ ՎԻ ԿԻՐԻԻՆԼԵԱՆ

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

ԲՈՅԱԼ ԷՔՉԵՆՃ

ՀՐԴԵՂԻ ԵՒ ԿԵԱՑ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հիմնադր. 1820ԻՆ Ի ԼՈՆՏՈՆ

Դրոք ընկերութեան	Ա. Ո. 5,000,000
Վճարեալ Ապահովագրութեան	» » 42,600,000

ՀՐԴԵՂԻ ՃԻՒՂ. — Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ ինչպէս զգուշ և ամէն տեսակ
կառուածք, կարասիք, ապրանք, նպաստաւոր պայմաններով :

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ. — Ընկերութիւնը նպաստաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ
ամբողջ կեանքի տեսքով եւն. վրայ : Խոտէ ապահովագրութիւնը, Ընկերութեան
ապահովագրութիւն եւն. եւն. : Աւելի մանրամասնութեանց համար գիտել

Կ. Ո. ՈՍԿԱՆԵԱՆԻ
Ֆինիչ պատուիրակ
250—110 Ս. ՈՒԹՅՈԼ ԵՒ ԸՆԿ
Ընդհ. Գործակալներ

ՆՈՐ ԶՐԱԲՈՒԺԱՐԱՆ

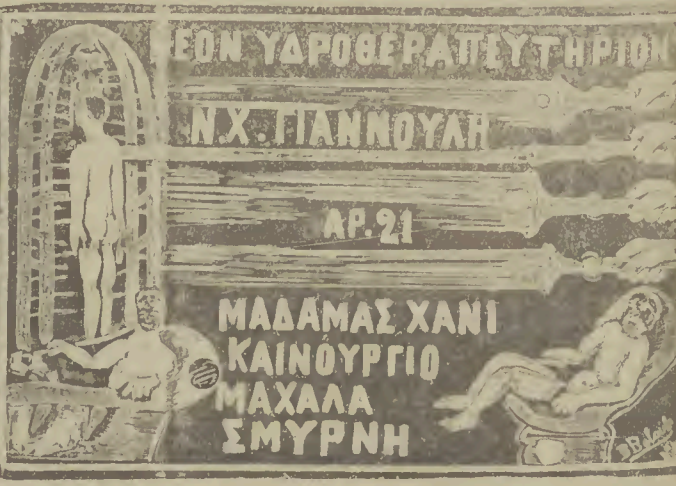
«Ն. Ո. Ե. ՆՈՒՎԻՔ»
Ընդ մէջ Մատմա Խանի և Ք. Նարբի Մահալի թիւ 21 Իգիթի

Վերադառնալ նորաձեւ
տառ գիտական եղեկարա-
շխարհաբանի անօրինու-
թիւնը կը ծանուցանէ թէ
յաճախողները չի յղեցնեն
լու և աւելորդ ծախքերու
չենթարկելու համար, զոր
դարձ է իր ջգարութե-
ան, եղեկարաբութե-
ան, մաւաթի եւ բաղ-
ներութեան Երազ
կան վերջին նորաձեւը մե-
քենայներով և զօրմիքնե-
րով որոնցով պատշաճօրէն
գիտականութեան և կատարեալէս կը բժշկուին ջղալիւն և ստամոքսային հիւանդութիւն
ները իրենց ամբողջ տեսակներով, ինչպէս նաեւ սիֆիլիսի և մորմալիւն տեսակը իրենց
նշխարանակ բաղմանութեամբ :

Մէկ խաբով ծանօթ գիտական հաստատութիւնը ծանուցում քաղաքիս վիտլիս
յարդոյ բժիշկներէն, կը յայտարարէ թէ իր բարձրագոյն անդամ և մասնաւորապէս կար-
գուած տեղ ոյր բժիշկ՝ Պրն. Թէշօգր Անտոնիւսիւսի միջոց ներկայ գտնուելով պիտի
քննէ զանազան հիւանդութեանց յարմար ջգարութեան տեսակը :

Վերջապէս Տնօրէնութիւնը խոստովելով իր անմիջական կ'ընթերցեն կը ծանուցանէ թէ
պիտի է միայն և միմիայն զորք և որպէս զի ամէն ոք հաւատալի ասոր ճշգրտութեամբ
կը բաւէ տալ միակ այլեւս թիւն մը և ընդունել բաղմանքի լոյսանք մը զոր կը նուրի
Տնօրէնութիւնը յաճախողներին :

Գիտել խիստ չափաւոր, — Աղաւանդը մի կը դարձանալին :
50 18 ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Վերադառնալ նորաձեւ
տառ գիտական եղեկարա-
շխարհաբանի անօրինու-
թիւնը կը ծանուցանէ թէ
յաճախողները չի յղեցնեն
լու և աւելորդ ծախքերու
չենթարկելու համար, զոր
դարձ է իր ջգարութե-
ան, եղեկարաբութե-
ան, մաւաթի եւ բաղ-
ներութեան Երազ
կան վերջին նորաձեւը մե-
քենայներով և զօրմիքնե-
րով որոնցով պատշաճօրէն
գիտականութեան և կատարեալէս կը բժշկուին ջղալիւն և ստամոքսային հիւանդութիւն
ները իրենց ամբողջ տեսակներով, ինչպէս նաեւ սիֆիլիսի և մորմալիւն տեսակը իրենց
նշխարանակ բաղմանութեամբ :

Մէկ խաբով ծանօթ գիտական հաստատութիւնը ծանուցում քաղաքիս վիտլիս
յարդոյ բժիշկներէն, կը յայտարարէ թէ իր բարձրագոյն անդամ և մասնաւորապէս կար-
գուած տեղ ոյր բժիշկ՝ Պրն. Թէշօգր Անտոնիւսիւսի միջոց ներկայ գտնուելով պիտի
քննէ զանազան հիւանդութեանց յարմար ջգարութեան տեսակը :

Վերջապէս Տնօրէնութիւնը խոստովելով իր անմիջական կ'ընթերցեն կը ծանուցանէ թէ
պիտի է միայն և միմիայն զորք և որպէս զի ամէն ոք հաւատալի ասոր ճշգրտութեամբ
կը բաւէ տալ միակ այլեւս թիւն մը և ընդունել բաղմանքի լոյսանք մը զոր կը նուրի
Տնօրէնութիւնը յաճախողներին :

Գիտել խիստ չափաւոր, — Աղաւանդը մի կը դարձանալին :
50 18 ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ